

Bilginin Kaynağı Problemi

Bilginin Kaynağı Problemi: "Bilgiye Nasıl Ulaşırız?"

Bilginin mümkün olduğunu kabul eden filozoflar, bu bilgiye hangi yolla (akıl, duyu, deneyim, sezgi) ulaşılabileceğini tartışmış ve dört temel felsefi akım ortaya koymuşlardır:

- **Rasyonalizm (Akılcılık)**
 - Güvenilir bilginin tek kaynağı akıldır; duyular insanı yanıltır.
 - İnsan tüm bilgilere doğuştan sahiptir, öğrenmek aslında zihindeki bilgiyi hatırlamaktır (Sokrates).
 - Doğuştan gelen, deney öncesi bu kesin bilgilere "apriori" bilgi denir.
 - *Önemli Temsilciler:* Sokrates, Platon, Aristoteles, Farabi, İbni Sina, Descartes, Hegel.
- **Empirizm (Deneycilik)**
 - Bilginin kaynağı duyu ve deneyimdir; doğuştan gelen (apriori) bilginin varlığını reddeder.
 - İnsan zihni doğuştan "boş bir levha" (tabula rasa) gibidir ve ancak duyum/deneyimle dolar (John Locke).
 - Deneyim sonrası elde edilen bu bilgilere "aposteriori" bilgi denir.
 - *Önemli Temsilciler:* John Locke, David Hume.
- **Kritisizm (Eleştirecilik)**
 - Rasyonalizm ve empirizmi sentezler: Bilgiye ulaşmak için hem akıl hem de deneyim birlikte çalışmalıdır.
 - Bilgi süreci duyu/deneyimle başlar, ardından akılda doğuştan bulunan "kategoriler" ile işlenerek bilgiye dönüşür.
 - *Anahtar Söz:* "Görüsüz (deneysiz) kavramlar boş, kavramsız (aklın kategorileri olmaksızın) görüşler kördür." (Immanuel Kant).
- **Entüisyonizm (Sezgicilik)**
 - Gerçek bilgiye aracılar olmadan, doğrudan sezgi yoluyla ulaşılır.
 - Gazali (Mistik Sezgicilik): Hakikatin bilgisine akılla değil, Tanrı'nın kalbe açtığı "üçüncü bir göz" olan sezgiyle ulaşılır.
 - Henri Bergson (Modern Sezgicilik): Akıl sadece donuk, parçalı ve dille ifade edilen bilimsel bilgiyi verir. Varlığın canlı, bütünsel ve mutlak bilgisine yalnızca sezgi ile ulaşılabilir.